

GEITENWOLLEN SOKKEN EN EEN KROP ONBESPOTEN SLA: DE PARTIJCULTUUR VAN DE PPR

Margit van der Steen

In een poenig conferentiecentrum in Almere vond op 16 april 1988 het partijcongres plaats waar de PPR haar twintigjarig bestaan vierde. Bram van Ojik nam er de voorzittershamer over van Janneke van der Plaat en lanceerde de slogan Vrolijk Links. Zo moest de partij na een wat mindere periode weer meer aantrekkelijk voor de dag komen. Feestredenaar en parlementair journalist Henri Faas sloot af met herinneringen aan de afgelopen twee decennia. Hij had geen heimwee 'naar een PPR van boskabouters met ribfluwelen broekjes en geiteharen sokjes aan, die knabbelen van onbespoten, loodvrije radijsjes'.¹ De toon was gezet. Na de geitenwollen sokken, die staan voor wat wereldvreemde, idealistische, halfzachte, alternatieve hervormers,² zou de partij nu toe zijn aan meer vrolijkheid. Het affiche met een kortgeknipte, baardloze jongeman en een vrouw op lage pumps probeert dit zichtbaar te maken (zie kleurenkatern).

Over dit partijcongres verschenen vele bijdragen in de media, die iets lieten zien van de eigenheid van de PPR-cultuur.³ Immers, een partij is meer dan de besluiten van een bestuur of de opstelling van Tweede Kamerleden. Naast organisatorische structuren en gedeelde visies houdt een gemeenschappelijke cultuur een partij bij elkaar, een cultuur waar leden zich mee kunnen verbinden. Volgens Gerrit Voerman, groot kenner van de Nederlandse politiek, gaat het hierbij onder meer om een gedeelde beleving van politiek, de sfeer en de nestgeur, de gedragscodes, de omgangsvormen en de rituelen. Ook mobilisatievormen zoals partijbijeenkomsten en campagnes zijn van belang.⁴ Een partijcultuur is niet statisch en onveranderlijk, zoals het congres in Almere liet zien. Leden beleven die cultuur niet allemaal op dezelfde manier en dragen die cultuur niet op eendere wijze uit. Zo ook de PPR.

Historicus Gregor Rensen, aanwezig in Almere, kan hierover met gezag spreken. Hij was bijna vijftien jaar lang lokaal en landelijk actief in de PPR, betrokken bij het wetenschappelijk bureau, inmiddels burgemeester van Brielle en lid van de PvdA. Rensen: 'Binnen de PPR waren er verschillende generaties. De oprichters van de partij waren christen-radicalen en later kwamen er meer langharige studenten en kabouterachtige types bij.'⁵ Dat die uiteenlopende generaties en groepen aanwezig waren tijdens het congres bleek eveneens uit krantenverslagen. In de zaal waren veel jonge mensen, maar ook enkele 'reliken uit de jaren zestig, gawe handgeweven types'. Dat de partij vrolijker moest worden, vond Rensen goed passen: 'Ik herinner mij de PPR als een partij van aardige mensen. Al waren er soms flinke ruzies over de inhoud, men bleef nooit lang kwaad op elkaar. We hadden plezier samen. Het bestuur van het lokale actiecentrum in Nijmegen ging zelfs samen zwemmen in de Bisonbaai [het lokale naaktstrand; MvdS], kom daar nu eens om.'

Het voorgaande voorbeeld zegt iets over omgangsvormen in een partij. Maar ook kleding en voedsel kunnen een toon zetten. Die was niet uniek voor de PPR, maar wel betekenisvol. Want waar Henri Faas al wees op de loodvrije radijsjes, klaagde een andere congresdeelnemer over andere groente: ze merkte op dat in heel Almere geen krop onbespoten sla te verkrijgen zou zijn. Grote PPR-idealen over een nieuw landbouwbeleid, gecombineerd met een voorliefde voor kleinschaligheid, werden vertaald in een persoonlijke levensstijl, en dat maakte deze vrouw zichtbaar. Dit voorbeeld stond niet op zichzelf. In PPR-kringen waren eikeltjeskoffie en ideële koffie met rietsuiker, te verkrijgen bij de reformwinkel en de derdewereldwinkel, gangbaar. De partij stond voor het milieu en de internationale solidariteit, en met deze keuze konden maar liefst twee utopische vliegen in één klap worden geslagen.

Een levensstijl waarin pronken vooropstond, hoorde niet bij de PPR. Niet voor niets zorgde de keuze voor het congrescentrum voor het volgende commentaar van een journalist: 'Dit is geen ruimte waar je een PPR-congres mag verwachten. Te modernistisch, te chique. Een kathedraal van plexiglas, lange weelderige gordijnen van rood velours, dat soort zaken.' Gregor Rensen herinnerde zich dat niet gek werd opgekeken van breiende congresdeelnemers, van beide seksen. Een enkele hond werd gesignaleerd, en dat paste wel bij de PPR. Er werd niet moeilijk gedaan over de aanwezigheid van huisdieren bij een partijcongres. Toen Tweede Kamerlid Michel van Winkel medio jaren zeventig zijn hond mee wilde nemen naar het parlement, stak Kamervoorzitter Anne Vondeling daar wel een stokje voor. De hond was immers geen lid van de Tweede Kamer.⁶

Het congres in 1988 beoogde de partij een vlotter imago te bezorgen. Dat de spreker die op de onbespoten sla wees haar 'knapzakje' op de rug hield tijdens haar interventie, was een bron van vrolijkheid voor de media. Een journalist: 'Men neme geitenwollen sokken, sandalen, verwarde hoofden baardharen alsmede een te vaak gewassen spijkerbroek en ziedaar: de PPR-figuur.' Scheidend voorzitter Janneke van der Plaat haastte zich te zeggen dat ze dit beeld herkende, maar dat er al tien jaar lang niet meer op geitenwollen sokken werd gelopen.

De vrolijkheid die in 1988 in gang werd gezet, heeft niet lang mogen duren. Nadat Bram van Ojik in 1988 het stokje overnam, werd de partij op 16 februari 1991 opgeheven. De PPR ging op in GroenLinks, samen met de christenen van de Evangelische Volkspartij, de principiële pacifisten van de Pacifistisch Socialistische Partij en niet te vergeten de gestaalde kaders van de Communistische Partij van Nederland. De partij met haar karakteristieke cultuur was niet meer.